

Polskie Towarzystwo Filologiczne

Koło Poznańskie

Historia

Poznańskie Koło PTF powstało ponad ćwierć wieku później niż samo Towarzystwo, ponieważ dopiero po odrodzeniu wolnej Polski i przyłączeniu do niej ziemi wielkopolskiej stało się to możliwe. Przy narodzinach Poznańskiego Koła PTF był obecny ten sam człowiek, który w czerwcu 1892 r. wystąpił z inicjatywą powołania PTF: Ludwik Ćwikliński. Kiedy po latach powrócił w rodzinne strony, powstawała tam właśnie uczelnia wyższa: Wszechnica Piastowska – późniejszy Uniwersytet Poznański. 11 października 1919 r. prof. Ćwikliński wziął udział w zebraniu powołującym do życia poznańskie Koło PTF i został wybrany jego przewodniczącym. Później funkcję tę piastowali Jan Sajdak, Witold Klinger, Wiktor Steffen, Jan Wikarjak, Kazimierz Liman, Ignacy Lewandowski, Jerzy Danielewicz, Ewa Skwara, Teodozja Wikarjak a obecnie – Magdalena Stuligrosz.

Poznańskie Koło PTF rozwijało się prężnie, skoro już w 1920 roku liczyło 45 członków, a w roku 1929 powierzono mu organizację nie tylko Walnego Zgromadzenia PTF, lecz także I Zjazdu Filologów Klasycznych Ziem Słowiańskich. Jeszcze kilkakrotnie Poznań był organizatorem Walnych Zgromadzeń PTF (w roku 1965, 1974, 1981, 1989, 2001, 2009).

W trosce o należyłą rangę języków klasycznych w szkołach wystosowano w roku 1922 memoriał do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Pamiętano o zasłużonych filologach: w r. 1922 wystąpiono z inicjatywą w sprawie uczczenia prof. Kazimierza Morawskiego, a 28 listopada 1924 r. oddano hołd prof. Ludwikowi Ćwiklińskiemu w 50 rocznicę pracy naukowej.

Wrzesień 1939 przyniósł przerwę w działalności Koła. Działania wojenne, eksterminacyjna polityka okupanta i trudne warunki życia rozproszyły i zdziesiątkowały jego członków. W dniu 3 października 1942 r. w przytułku dla starców w Krakowie zmarł, wycieńczony tułaczką wysiedleńca, prof. Ludwik Ćwikliński. Koło reaktywowało swą działalność w dniu 29 czerwca 1946 r., a pierwszym powojennym przewodniczącym został wybrany prof. Witold Klinger.

W dniu 28 listopada 1952 r. powołano Sekcję Popularyzacji Wiedzy o Antyku, na której czele stanął prof. Jan Sajdak. Apogeum działalności popularyzatorskiej przypada na rok 1958. Obchodzoną wówczas dwutysięczną rocznicę urodzin Owidiusza i śmierci Cyserona uczczono m. in. okolicznościowymi artykułami w prasie codziennej oraz przygotowaną przez Jana Horowskiego audycją radiową pt. *Amor w purpurze*. W kwietniu 1962 r. zmarł długoletni przewodniczący Koła, prof. Witold Klinger, a pięć lat później – jego wieloletni zastępca, Jan Sajdak.

W latach 60-tych popularyzacja antyku natrafiła na nieoczekiwany opór w postaci biurokratycznego nastawienia kuratorium: z tego powodu np. nie odbył się konkurs dla uczniów szkół średnich *Przejawy antyku w Poznaniu*. Konieczna okazała się walka o utrzymanie nauczania języka łacińskiego w szkołach. W tej sprawie Koło wystosowało memoriał. Zacieśniając współpracę z nauczycielami, M. Głowiński i J. Horowski włączyli się w

organizowanie konferencji metodycznych dla nauczycieli.

Codzienna praca Koła polegała na organizowaniu zebrań naukowych, na których uczeni poznańscy oraz goście z innych ośrodków, a nawet z zagranicy, wygłaszali referaty naukowe. Tematyka poruszana w nich była bardzo szeroka: od filologii klasycznej *sensu stricto*, historii starożytnej, archeologii, recepcji antyku w kulturze polskiej po językoznawstwo indoeuropejskie, orientalistykę i dzieje chrześcijaństwa. Po wojnie rozszerzono ją o literaturę średniowieczną i nowołacińską, biblistykę, patrystykę, bizantynistykę, filozofię starożytną, a także metodykę nauczania języków klasycznych. W latach 60-tych w tematyce odczytów ważne miejsce zajęła historia filologii klasycznej. W minionym dwudziestoleciu wygłaszano też referaty dotyczące problematyki dydaktycznej oraz zagadnień interdyscyplinarnych. Członkowie poznańskiego Koła PTF pełnili odpowiedzialne funkcje na forum ogólnopolskim: prof. Ludwik Ćwikliński był przez wiele lat przewodniczącym Towarzystwa, prof. Jan Sajdak członkiem Zarządu Głównego i Komitetu Redakcyjnego „Eos”, obecnie prof. Krystyna Bartol jest wiceprzewodniczącą Zarządu Głównego PTF. W szeregach Koła było kilku członków honorowych PTF: prof. Jan Sajdak, prof. Witold Klinger, prof. Wiktor Steffen, któremu ponadto w 1992 r. nadano tytuł honorowego Prezesa PTF, mgr Maria Wikarjakowa oraz prof. Andrzej Wójcik.

W latach 1969-2003 w Poznaniu miała siedzibę redakcja organu Towarzystwa "Eos", którego redaktorami byli Wiktor Steffen, Jan Wikarjak, Jerzy Danielewicz, Andrzej Wójcik i Sylwester Dworacki.

W grudniu 1981 roku Towarzystwo zawiesiło swoją działalność na ponad rok z powodu wprowadzenia stanu wojennego. W tym czasie odchodzą też uczeni, którzy przez wiele lat nadawali ton poznańskiej filologii klasycznej: w styczniu 1982 roku umiera prof. Michał Swoboda, rok później – prof. Jan Wikarjak.

Poznańskie Koło PTF otaczało opieką nauczycieli języka łacińskiego, wygłaszając odczyty na konferencjach i kursach. Członkowie Koła dwukrotnie (w roku 1978 i 1979) zajmowali się organizacją seminariów metodycznych dla lektorów języka łacińskiego (przy pomocy finansowej Komisji Nauki Zarządu Głównego ZNP), a także ich obsługą merytoryczną. Koło współpracowało też z Kuratorium Oświaty i Wychowania w zakresie organizowania konferencji metodycznych dla nauczycieli języka łacińskiego. Od roku 1976 corocznie organizowano konkurs ze znajomości języka łacińskiego dla uczniów liceów wielkopolskich. W roku 1983 miejsce konkursów zajęła Olimpiada Języka Łacińskiego, w której Komitecie Głównym zasiadali członkowie koła Poznańskiego: prof. Andrzej Wójcik, prof. Ignacy Lewandowski, a obecnie – dr Teodozja Wikarjak. Udało się nawet wprowadzić - co prawda na krótko - naukę greki w II LO im H. Modrzejewskiej w Poznaniu; prowadził ją D. Przykucki. Współpraca z metodykiem języka łacińskiego powołanym przy Kuratorium Oświaty i Wychowania zaowocowała zorganizowaniem tzw. „warsztatów” przygotowujących młodzież do II i III etapu Olimpiady Języka Łacińskiego oraz reaktywowaniem konkursów ze znajomości łaciny i kultury antycznej dla młodzieży klas I i II licealnych. Od 2006 roku członkowie Koła pod egidą IFK UAM corocznie organizują Konkurs Wiedzy o Antyku dla uczniów gimnazjów i liceów województwa wielkopolskiego.

Poznańskie Koło PTF współpracowało ściśle z Instytutem Filologii Klasycznej UAM przy organizowaniu dwóch konferencji międzynarodowych: pierwsza z nich pt. *Liryka i epigramat grecki* odbyła się w roku 1987, druga – polsko-włoskie sympozjum nt. *Liryka grecka i łacińska*, w 1990 r.

Referaty na zebraniach naukowych Koła wygłaszają nie tylko aktywni naukowo członkowie Koła, ale także goście z innych ośrodków w Polsce. Do wygłaszania odczytów zapraszano również zagranicznych gości Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza reprezentujących nauki o antyku. Członkowie Koła podczas zebrań dzielą się wrażeniami z podróży do krajów z kręgu kultury śródziemnomorskiej. Kontynuowana jest tradycja spotkań świąteczno-noworocznych, które niejednokrotnie stawały się okazją do prezentacji twórczości translatorskiej i literackiej członków Koła.

Koło poszukuje nowych form popularyzacji antyku, oprócz prelekcji wygłaszanych w szkołach ponadpodstawowych Poznania i innych miast Wielkopolski, Klubach Seniora czy też na zebraniach innych towarzystw (np. Stowarzyszenia Italia-Polonia, klubu "Nussantara" czy Klubu Żeglarskiego UAM). Organizowano wystawy obrazujące dorobek poznańskiej filologii klasycznej (z okazji 50-lecia UAM, 70-lecia i 90-lecia filologii klasycznej na Uniwersytecie Poznańskim) czy też poszczególnych jej przedstawicieli: w ten sposób uczczono jubileusze 40-lecia pracy naukowej prof. Michała Swobody i prof. Jan Horowskiego. Z inicjatywy Marii Wikarjakowej w roku 1971 powstało na Wydziale Prawa studenckie Koło Miłośników Antyku, które działało aż do likwidacji lektoratu j. łacińskiego na prawie. W 1985 r. przeprowadzono konkurs fotograficzny *Antyk na szlaku turystycznym* zakończony wystawą nagrodzonych prac. W roku 2011 Koło włączyło się w działania wspierające ogólnopolską inicjatywę *Polska w Europie – łacina w szkole* oraz akcję promowania języka łacińskiego za pośrednictwem mediów. Prof. Elżbieta Wesołowska udzieliła wywiadów dla radia „Merkury”, „Gazety Wyborczej” i „Głosu Wielkopolskiego”. Członkowie Koła uczestniczyli też w cyklu audycji poświęconych roli łaciny i kultury antycznej dawniej i we współczesnym świecie emitowanych na antenie radia „Emaus”.

W szeregach poznańskiego Koła PTF jest obecnie ponad 50 członków. W ostatnich latach odeszli jego długoletni członkowie: w lutym 2009 roku zmarł prof. Andrzej Wójcik, a w 2010 roku – prof. Kazimierz Liman oraz mgr Maria Wikarjakowa. Koło uczciło pamięć każdego ze Zmarłych zorganizowanym wspólnie z IFK UAM otwartym zebraniem wspomnieniowym.